

A gyülekezetek születése és növekedése a magyarországi baptista misszió kezdetén.

Minden keresztyén reformáció úgy kezdődött, hogy a reformátorok az őskeresztyén gyökerekhez nyúltak vissza. Ha a gyülekezetplántáló misszióknak számára mintát keresünk, nekünk is elsősorban az őskeresztyén példákra kell tanulnunk. Ezt gyakoroljuk is, örök példa számunkra az antiochiai gyülekezet világmisziója, vagy ahogyan Efészusból, Filippiből, vagy Rómából kizendült az Evangélium az egész akkori világ felé.

A mi közösségünk gyülekezetplántáló missziójának azonban a közelebbi múltból is találunk jó példákat. A magyarországi baptista misszió a 19. század közepén, majd végén egy Istentől elidegenült, racionalista és liberális vallásos környezetben indult. Az Evangélium egész újszerű üzenetként jelent meg abban a környezetben, és így jöttek létre az első gyülekezetek. Nagyon hasznos példát mutatnak nekünk arra, ahogyan a Szentlélek vezette eleinket, és minden különösebb előképzés nélkül, de Isten iránt való engedelmségben és buzgóságban a gyülekezetek százait hozták létre.

Első missziós hullám. 1846 – 1873

Európában, Hamburgban alakult az első baptista gyülekezet 1834-ben. Az első szeretet tűzében égő, és gyorsan növekvő gyülekezet volt ez, amikor az 1840-es évek elején egy hatalmas tűzvész jórészt elpusztította Hamburg városát. Az újjáépítéshez sok munkáskézre volt szükség. Magyarországról is érkeztek iparos legények, jó munkaalkalmat remélve. Ezek közül hat fiatal legényember nemcsak rátalált a hamburgi baptista gyülekezetre, hanem az Evangélium és a gyülekezet szeretetének hatása alatt megtérésre jutottak. 1846-ban tértek haza azzal a küldetéssel, hogy Magyarországon evangéliumi missziót kezdjenek. A németországi és az európai baptista misszió atyja J.G. Oncken tanácsokkal látta el őket, és kapcsolatot is tartott velük. A hazatérő fiatalok közül Rottmayer János munkája emelkedett ki leginkább. Ő Budapesten telepedett le és itt kezdte a missziómunkát. Kapcsolatba lépett a skót misszióval, és annak vezetője König Rudolf támogatta Rottmayerert. Hamarosan felcserélte az asztalosmesterséget Biblia és könyvterjesztéssel. Házánál vasárnapi iskolát és evangéliumi összejöveteleket tartott. A Bach-korszak kemény és agresszív elnyomásának időszaka volt ez. Így történt, hogy Rottmayer könyveit is több ízben elkobozták, ennek ellenére voltak megtérések. 1965 július 19.-én G.W. Lehmann berlini lelkipásztor hat személyt merített be a Dunába, majd ugyanennek az évnek szeptemberében a fiát ifj. Rottmayer Jánost is bementették.

Rottmayer missziójának gyümölcseként nem jött létre önálló baptista gyülekezet Magyarországon. Az ő szolgálatának legfőbb eredménye az volt, hogy többeket beszervezett a bibliaterjesztés szolgálatába. Egyik ilyen jelentős bibliaterjesztő misszionárius volt Novák Antal (1828 – 1877), aki általa tért meg, és 1870-ben Bécsben merítkezett be. Novák volt az, aki Nagyszalontán rátalált egy pietista református csoportra és bizonyágtevése nyomán megszületett itt az első magyar nyelvű baptista gyülekezet. Ugyancsak az ő szolgálata nyomán indult el Berettyóújfaluban a baptista misszió. Az egész országot járta, és sok ezer Bibliát jutott az emberek kezébe. Rottmayer 1865-ben Kolozsvárra költözött. Itt is vasárnapi iskolát és bibliás összejöveteleket kezdett, de a legfőbb tevékenysége a bibliaterjesztés volt. Hat beosztott munkatársa járta az egész országot: Barabás Gáspár, Fleischer György, Gromen János, Gromen Mihály, Novák Antal és Solti Dávid. Az alapszabályuk ez volt: „a kolportör kötelessége házról – házra menni, és mindenkinek felajánlani a Szentírást.” Azt kell megállapítanunk, hogy a baptista misszióknak ezen első hulláma nem eredményezett ugyan önálló gyülekezeteket, de óriási jelentőségű magvetést végeztek azzal, hogy szinte az egész országot betelepítették az általuk eladott Bibliákkal.

Második missziós hullám.

Meyer Henrik 1873-ban, mint a Brit és Külföldi Bibliatársulat alkalmazottja érkezett Budapestre. Még abban az évben három helyen kezdte el az evangéliumi összejöveteleket: a lakásán, Óbudán, és Újpesten. Az első bemerítés 1874. december 27.-én történt. Két házaspár merítkezett be, akikkel megalakította az első független magyarországi baptista gyülekezetet, a mai Wesselényi utcai gyülekezetet. Ezzel mindjárt tanúságot tett arról a bátor kezdeményező készségről, és kiváló szervező adottságáról, amely végig nagy jelentőségű volt az ő munkájában. Ahol néhány hívő megtért, azokat lehetőleg minél előbb bemerítette, általuk létrehozta az új gyülekezetet, amely immár bevetésre kész volt az evangéliumi misszió folytatására. Előfordult, hogy hosszú ideig tartott mire az első megtérők bemerítkeztek, így például Újpestre hét évig jártak ki Meyer és munkatársai 1873 és 1880 között, mire az első négy személy új életét bemerítéssel is megpecsételte. És itt mindjárt tetten érhető, egy következő jellegzetesség: a következetes hűség. Akkor is hűséggel munkálták rendszeres összejöveteleken a megtérést, ha az csak hosszú idő után érlelt gyümölcsöket. Pesten is, Újpesten is vasárnapi iskolában, vagyis a gyermekekkel való foglalkozással kezdték az evangéliumi missziót és rajtuk keresztül érték el a szülőket. Ez is jellemző volt szollgálatukra. Újvidéken gyorsabb és átütőbb gyümölcsözést kaptak az Úrtól. Itt Hempt Adolf bibliaárus volt a talajelőkészítő, és a magvető. Erről a munkáról Meyer Henrik önéletrajzában is beszámolt. Egy részlet az önéletrajzából: „Többen megtértek. Öt héten keresztül szinte éjjel – nappal dolgoztam. Harmadik látogatásom után összesen 19 lelket merítettem be. Az utóösszejövetelek, a kihallgatások és a minden lélekkel való imádság az éjszakába nyúlt.” Egy másik alkalomról, amely még ugyanazon év telén, ugyancsak Újvidéken történt, így emlékezik: „hideg tél volt, s vastag jég borított mindent. Egy gödör vizét legalább húsz-huszonöt centiméter vastag jégtakaró fedte, a jeget meglékeltek, és mert a gödör nagyon mély volt, vályogtéglákat dobáltak bele. Beálltam a vízbe . . . fájdalom hasogatta a lábamat. A nőtestvérek után a férfiak következtek . . . közben megszűnt a fájdalom és bemerítettem az öt férfit is.” Ez alkalommal tizenegy megtérőt merített be Meyer a hideg téli éjszakában. A lendületes újvidéki missziómunka hamarosan felkeltette a lelkészek, és velük egy húrton pendülő hatóság gyűlöletét. Egy 1876-os újvidéki látogatásáról így emlékezik: „A lutheránus lelkész lázítása nagyobb lendületet vett. Húsvét másnapján felkeresett a városparancsnok. Erőszakkal zavart el. Rendőr volt vele, és állandó szidalmak között zavart egészen a hajóállomásig.” Ennek ellenére Újvidék környékén és általában a Bánát, főként németajkú lakossága körében több helyen evangéliumi missziót kezdtek, és gyülekezetek alakultak: Újverbász, Cservenka, Ókér, Zombor, Pancsova voltak a jelentősebb helyek.

Meyer Henrik missziós hozzáállásából tanúságos meglátnunk a következőket: fáradtságot nem ismerő buzgóság tüze fűtötte. Heteket töltött távol, idegen helyen, primitív körülmények között, és az éjszakáit sem sajnálta az emberek mentésének a szollgálatára áldozni. Azt is megállapíthatjuk, hogy akiknél őszintének és elég mélynek találta a megtérést, azokat azonnal bemerítette. Nem várták a tavaszt, a jeget is megtörték, és vállalták a bemerítést. Az is meghatározó, hogy bátran vállalta az üldözést, a megaláztatást, és az ilyen körülmények nem hátráltatták meg.

Ez a buzgó helytállása különösen megmutatkozott a budafoki evangéliumi misszió elindításában. Erről Meyer önéletrajzában számolt be: „1881. február 2.-án a községi bírónak értesítést küldtem, hogy vallásos előadást tartok. Igyekeztek rábírní arra, hogy álljak el az előadás megtartásától. Ezt nem tettem. . . . A bíró szigorúan megtiltotta a vendéglősnek, hogy helységeit rendelkezésünkre bocsássa. . . . Levelet küldtem a főszollgabírnak. . . . Az első összejövetelen körülbelül kétszáz személy volt jelen. . . . Amikor később szaporodott a hallgatók száma a szabadban tartottuk az összejöveteleket. . . . Ugyanebben az évben egy asszonyt merítettem be Promontorról.” Nagy kapu nyílt tehát Budafokon az Evangélium számára. Hamarosan azonban durva és kemény üldözés támadt. Erről a *Warheitzeuge* című

német baptista lapban számolt be Meyer Henrik. Íme a beszámoló egy részlete: „1883 február 2.-án feleségem és két testvérnő kíséretében megérkeztünk Promontorra. Imatermüinktől húsz – harminc lépés távolságra voltunk, amikor egy sereg asszony és fiatal suhanc az utunkat elzárta. Mindnyájunkat kezdtek ököllel és botokkal ütni, verni . . . véresre vertek minket, ruháinkat elszaggatták A legveszedelmesebbek voltak az erős fiatalemberektől elszenvedett bot és ökölcsapások, az arcon és a fejen. Szerették volna megígértetni velünk, hogy többet nem jövünk, ezt azonban nem tettük. . . . Mondtam a tömegnek: kedves emberek, mi lesz belőletek? Gyilkosokká váltok!? . . . Tovább zavartak . . . Testünkön nem volt egy ép folt . . . Feleségem nálam is rosszabb állapotban volt, véres, tele kék és fekete foltokkal. Jobb füle megbetegedett és haláláig sem gyógyult meg. Budára érve azonnal így felmentünk a miniszterhez.” (valószínűleg ez a „miniszter” az alispán, vagy főszolgabíró volt) A drámai és határozott fellépés eredményt hozott: a községi bírót elmozdították, a háttérből irányító papot pedig figyelmeztetésben részesítették. Az viszont szomorúan jellemző az egyházak korabeli hozzáállására, ahogyan erről a budafoki incidensről a *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 1883. február 11.-iki száma beszámol. Ezt írta: „a baptisták főnöke, Meyer panaszt emelt az Óbudai járásbírósnál amiatt, hogy őt a Promontori asszonyok kiseprűzték a faluból, és fejét több helyen beszakították.

A Budafokon akkor megtérők egyikének leánya, Potzner Pálné levelében még a következőket írja: „ez időben egy fiatal testvér jött Németországból, az Ige hirdetésére Eiler testvér. Ezt a testvért Budafokon annyira megverték, hogy az elszenvedett sérülések miatt rövidesen mártírhalált halt. Meyer Henrik szilárd állhatatosságára viszont jellemző az említett levél feljegyzése: „amikor a tömeg tombolt, Meyer testvér felmutatott a hegyre és azt mondta: lélekben már látom a kápolnát ott a hegyen.”

A budafoki misszió elindítása számos tanúsággal szolgál: bérelt helységben, egy akkor korszerű témáról előadásokat tartottak, és erre hívogatták az embereket, amely meglepő sikerrel járt. A hatóságnál bejelentette az előadás tartását, és amikor a helyi hatóság ezt meg akarja akadályozni, akkor a felsőbb fórumoknál szerzi meg az engedélyt. Amikor a vendéglős – kényszer alatt – vissza akarja mondani a bérleményt, tartják magukat az eredeti megállapodáshoz, és megtartják az előadást. Vagyis nem hátrálnak meg. Amikor a bíró, meg a lelkész felhergeli az embereket, és támadást indítanak ellenük, vállalják a mártíromságot is. Bizonyosra vehetjük, hogy ezeket a lépéseket nemcsak megfontoltan tették, hanem buzgó imádságban Istentől kértek vezetést, és az Ő felhatalmazásával voltak a mártíromságig hűségesek, és bátrak.

A pécsi evangéliumi misszió kezdetéről is vannak feljegyzéseink. Pécsre 1884-től járt Meyer Henrik. Itteni szolgálatairól az egész város értesül, mert a helyi újságok beszámolnak róla. Tanulságosak a korabeli újságcikkek címei: „Éjjeli fürdőzés”, *Baptista temetés Pécsen*”, „*A germanizáló baptisták*”. A tudósítások általában ironikus hangvételűek, pl.: „Az asztalosmesterből felcseperedett püspök huszonöt hitűjonec megkereszteléséhez gyürkőzött”. Egy másik: „A budapesti baptista egyház predigerje, valami Meyer nevű egyéniség fog a Hattyú teremben nyilvános előadásokat tartani.” Ugyanezekről az összejövetelekről egy más hangvételű 1894 december 31.-én kelt levél így számol be: „nemrég Eilinsfeld Emilia testvérnőtől kaptam levelet Pécsről, s közölte, hogy Meyer testvér ott járt, és nagy összejöveteleket tartott, melyeken közel ezer ember vett részt.

A budafoki és a pécsi kezdés arra tanít minket, hogy meg kell találni az olyan témákat, amelyek a jelen emberének az érdeklődésére tartanak számot, és amelyeknek meghallgatására eljönnek az emberek. Így például mi Kecskeméten évről – évre a sátormisszió keretében közérdeklődésre számot tartó témákban fórumbeszélgetéseket hirdettünk, ilyen témákkal: természetgyógyászat, agykontrol, házassági és élettársi kapcsolat, stb. Nem jöttek ugyan tömegek, de mindig szép számmal jöttek az érdeklődők.

Említettem, hogy Novák Antal kezdte el Berettyóújfaluban az evangéliumi missziót. Két ízben, 1869-ben, majd 1872-ben hónapokig Berettyóújfalura költözött és innen terjesztette a környék településein a Bibliát. Ugyanakkor a bérelt lakásán összejöveteleket kezdeményezett. Szeretettel oldott közösségek alakultak ki. Lisztes András, aki elsőnek merítkezett be Berettyóújfaluról, így emlékezik ezekre az alkalmakra: „Novák testvér gyakran hangsúlyozta az újjászületés szükségességét. Eltávozásakor összegyűjtött bennünket az ő bérelt lakásán, nagyon buzgón imádkozott, és mi, akik jelen voltunk, mindnyájan sírtunk. Imájában buzgón kérte Istent, hogy az Igét, amelyeket az Úr nevében szolt áldja meg Isten mindnyájunk szívében. Könnyhullatással, és csókkal vált el tőlünk.” A magvetést Novák Antal végezte, de Lisztes András csak több évvel később Budapesten merítkezett be Meyer Henrik által. Ekkorra már rendszeres közösségi alkalmak voltak Berettyóújfaluban, és 1879 novemberében Meyer testvér tartotta az első bemerítést Berettyóújfaluban. Erről így számol be: „Éjjel két óráig tizenhárom lelket találtunk alkalmasnak a felvételre. Köztük egy beteg asszonyt. Hajnali három órakor vonultunk ki a bemerítés színhelyére. A beteget kocsin vitték. A víz befagyott, a jég azonban nem volt vastag . . . Bemerítettük mind a tizenhárom testvért. Csodálatos volt, hogy a hazafelé vezető úton a betegnek nem volt szüksége kocsira, a saját lábán ment haza.”

A harmadik hullám: a parasztproféták.

Az 1875-ös év jelentős fordulatot hozott a magyarországi baptista evangéliumi misszióban. Ebben az évben jött létre a magyarnyelvű nagyszalontai gyülekezet, ahonnan egész sor missziómunkás parasztproféta indult az ország egész területére, az Evangélium üzenetével. Nagyszalontán a református egyházon belül kialakult egy pietista jellegű igetanulmányozó és imádkozó csoport. Nem elégedtek meg a templomban hallható száraz, liberális szellemű prédikációkkal, hanem utána házaknál jöttek össze, és olvasták a Bibliát, beszélgettek, és imádkoztak. Egy alkalommal a református lelkész száraz tudományossággal ugyan, de elmondta, hogy az első keresztyének csak megtértek és bemerítéssel kereszteltek. Ez felettébb izgalomba hozta a bibliás emberek érdeklődését. Természetesen a lelkész a leghatározottabban elutasította őket, amikor azt kérték, hogy őket is így, bemerítéssel keresztelje meg. Ebben az időben erre az imádkozó, bibliás csoportra rátalált Novák Antal bibliaárus. Novák felvilágosította ezt a bibliás csoportot arról, hogy létezik Magyarországon olyan gyülekezet, amely biblikus módon csak a megtérteket, és bemerítéssel kereszteli meg, és így válnak a gyülekezet tagjaivá. Kiss Ferenc orvosprofesszor (a Keresztyén Testvérgyülekezet magyarországi alapítója) írja erről az eseményről, hogy valóságos forrongás támadt a városban. A buzgó útkeresés és tusakodás azzal ért véget, hogy nyolcan kiváltak a bibliatanulmányozó református pietista jellegű „gyülekezetből” és ettől kezdve Lajos János házánaál jöttek össze. Novák Antal 1875 júniusában a Bibliatársulat területi konferenciáján találkozott Meyer Henrikkel. Itt beszámolt neki arról, hogy Nagyszalontán különlegesen győzelmes eredménnyel járt a biznyságtevő szolgálata. Elmondta, hogy egy bibliás csoport több tagja felismerve, és elfogadva a bibliai bemerítés helyességét, szeretne bemerítkezni. Az ő kérésükre hívta meg Novák Antal Meyer Henriket Gyulára, mivel akkor Novák éppen Gyulán lakott. Meyer erről így ír: „Novák beszélte el, hogy Nagyszalontán több érdeklődő van 1875 augusztusban már hívott Gyulára. Novák nyolc lelket készített elő. Néhány napig foglalkoztam velük. A nyolc lelket a várostól kb. háromnegyed óra távolságra merítettem alá. . . . és megindult a magyarnyelvű lakosság között a munka”. — Az eddigi gyülekezetek ugyanis jórészt németajkúak voltak Budapesten is, Budafokon is, és Pécsen is.

Kornya Mihály

Mint említettem Nagyszalontáról egész sor parasztproféta indult az Evangélium hirdetésére. Közülük kiemelkedik Kornya Mihály, aki egymaga jóval több, mint száz gyülekezetet alakított, és több mint tízezer embert merített be szolgálata során. Munkaterülete először

Nagyszalonta környéke, Bihar, Hajdú, Szilágy vármegye volt, majd az egész ország területére kiterjedt. Pillantsunk bele az ő munkamódszerébe, és tanuljunk tőle.

Kornya Mihályt 1877-ben diakónussá, majd 1881-ben vénné avatták. Ez is Meyer Henrik munkamódszerét mutatja be nekünk: az arra alkalmas embereket nemcsak felismerte, hanem megfelelő megismerésük, és képzésük után fontosnak tartotta a kirendelésüket, hogy önálló munkát végezhesenek.

Kornya Mihály első missziós útja 1877-ben Biharugrára vezetett. Lovaskocsival mentek, ketten a sógorával, Balogh Lászlóval – aki szintén diakónusi kirendelésben részesült. Vasárnap lévén a kapuban ültek az emberek. Kornyáék befogadást kértek az utcán üldögélő emberektől. „Befogadnám – mondta az egyik kérdező – de van egy istentelen vőm, és az kidobná magukat.” Nem vette észre, hogy a vő a kerítés mögött hallotta a jellemzését, és már nyitotta is a kaput. Aztán mégsem itt tartották az első összejövetelt, mert amikor a vő kaláccsal is megkínálta őket, Kornya étkezés előtt hangosan imádkozott. Ekkor aztán tényleg kijött a vő istentelen haragja: „ne hálálkodjanak itt nekem, ha maguk imádkozni akarnak, akkor menjenek Nagy Károlyékhoz” – mondta, és megmutatta, hogy hol laknak Nagy Károlyék. Nagy Károlyék valóban szívesen fogadták őket, de mivel éppen templomba indultak azt mondták, előbb menjenek el ők is a templomba. A templomból kijövő emberek aztán megtöltötték Nagy Károlyék házát, és így tartotta meg első evangélizációját Kornya Biharugrán. A történet különlegessége még, hogy maga Nagy Károly csak harminc év múlva, 1908-ban merítkezett be. Ekkor jegyezte meg Kornya, – aki a bemerítést végezte – hogy az élő Ige magva sohasem vész el.

Az első bemerítését Feketető községben végezte Kornya. Kirner A. Bertalan egyháztörténész így írja le a feketetői misszió kezdetét: Benyitott egyik házba . . . – Jó napot! Egy asszony bátran fogadja a köszönést: - adjon Isten ! üljön le! – Jó asszony, én református ember voltam, de most Krisztust követő baptista lettem . . . bemerítkeztem . . . Megengedné, hogy ebben a házban erről beszéljek az embereknek? – Megengedem szívesen, de hogyan jönnek ide az emberek? – Az Úr megsegít! Ha van egy kis asztala, meg egy fehér abrosza, legyen szíves adja ide. – Kornya kiviszi a kisasztalt az udvarra, a nagykapuval szemben, ott ráteríti a fehér abroszt, ráhelyezi a Bibliát, aztán kinyitja a nagykaput. Az asszony csodálkozva kérdi: - Miért csinálta ezt? – A Biblia elvégzi a maga dolgát, és fog hívogatni. – válaszolja Kornya. Az emberek az utcán jönnek, mennek . . . Miért van nyitva a nagykapu? Miért van itt az asztal és a Biblia? Van aki bejön az udvarra és már beszél Kornyával. Így aztán az udvarra gyűlik tizenöt – húsz ember, és kezdődhet az Evangélium hirdetése.

Paraszi furfang? Vagy Istentől vett okos ötletesség? A lényeg az, hogy a legkülönbébb módszerekkel, de Kornya mindig megtalálta a módját annak, ahogyan elérte, és megszólította az embereket. Szadán hiába keresett szállást, mindenki elutasította, végül valaki ironikusan megjegyezte: „van itt Szadán egy bolond, aki várja a tüzes szekéren való elmenetelt, Szűcs Jánosnak hívják, menjen ahhoz!” – Valóban ott tartotta meg Kornya Szadán az első baptista istentiszteletet. Szűcs János ugyan nem tért meg, de részt vettek ezen az első istentiszteleten olyanok, akik nemcsak megtértek, hanem az evangélium eszközei lettek: Puskás Mihály, Szűcs István, Seres Sámuel, Szabó István, Dah Károly és a feleségeik.

Gyakran előfordult, hogy új misszió kezdeményezésekor nehezen talált szállást saját maga és az Evangélium számára. Ilyenkor alázatos, de célratörő érveléssel igyekezett hatni. Az egyik faluban megkérdezte a ház gazdáját: „Kié ez a ház? – Az enyém, hangzott a válasz. – És azelőtt kié volt, kérdezi tovább Kornya. – Az apámé! volt a válasz – és ha te meghalsz kié lesz a házad? – Hát a fiamé! – No látod akkor csak egy ideig van rád bízva ez a ház. Úgy sáfárkodj vele, mint aki tudod, hogy csak egy ideig rendelkezél vele.” Kornyát betölti az Isten követének és a prófétai küldetésének az a méltóságteljes tudata, amely bátorra és bölccsé tette, hogy határozott legyen anélkül, hogy erőszakos, vagy tolazkodó lenne.

Az üldözés, vagy erőszakos bántalmazás sem törte meg Kornya buzgóságát. Előfordult, hogy nagyon hideg téli éjszakára valamilyen ólba zárták be. Ő azonban segítette magát, egy rönköt, vagy nagykövet talált az ólban és egész éjszaka azt görgette, hogy ne fájjon meg. A rajta hatalmaskodó emberek csodálkozva látták reggel, hogy egészséges, kipirult ember lép ki a jéghideg ólból. Poklostelek nevű községben ugyancsak téli hidegben mintegy tíz vödör vízzel öntötték le és bottal verték össze. Mégsem hátrált meg, ebben a községben is megalakította a baptista gyülekezetet.

Bátorsága mellett az ötletesség is jellemezte Kornya Mihályt. Az egyik faluban csendőrök álltak a bevezető úton, hogy megakadályozzák Kornyát az odaérkezésben. Kornya gyalogosan érkezett, és bátran lépett a csendőrök elé. Szíves érdeklődést tanúsítva kérdezte, hogy ebben a faluban lesz-e Kornya Mihály evangélizációja? – Itt nem lesz! mondták a csendőrök, mert mi megakadályozzuk, nem engedjük bemenni őt a faluba. – Én azért megpróbálom, válaszolta Kornya, és mire a csendőrök észbe kaptak már elhangzott az Evangélium az összejövetelen.

Az új hívők nevelése, intése és tanácsolása is sok szeretetet, bölcsességet és határozottságot igényelt Kornya Mihály szolgálatában. Feljegyezték néhány tanúságos esetet. Vendégségbe hívta egy család. Zord, hideg és esős idő volt. Útközben a vendéglátó gazdasszony ilyen megjegyzéseket tett: „Pocsék idő, ronda idő.” Amikor asztalköré ültek és megkezdték az étkezést Kornya megjegyezte: „Pocsék leves, ronda leves” Megrökönyödve, és ijedten nézett rá a háziasszony. Erre ő megjegyezte, ha arra amit a Mindenható Isten ad nekünk ilyet mond, hogy pocsék, meg ronda, akkor hogyan mondhatnám az ember készítményére ugyanazt. Talán kissé különös, de tanulságos nevelési módszer. Egy másik eset. Ugyancsak vendégségbe hívták, amikor megérkezett megállapította magában, hogy a háziasszony nem volt ott az istentiszteleten. Valószínű éppen azért, hogy neki jó ebédet készítsen. Ő azonban kijelentette, hogy örömmel jött el a családba, de ő ma böjtöl. Amikor faggatták, hogy miért teszi ezt, megjegyezte, ha a testvérnő nem evett az én főztömből, úgy gondolom nekem sem illik enni a főztjéből. Kissé meredek, de valószínű hatékony nevelési módszer volt.

Missziós utak és módszerek.

A magyarországi baptista misszió kezdetén az úttörő munkásaink nagy fontosságot tulajdonítottak annak, hogy azokat akik őszinte megtérésre jutottak bibliai bemerítéssel mielőbb elpecsételjék Krisztus követésére, és hogy a bemerített hívők önálló gyülekezetben, és szoros testvéri közösségben éljenek, amelyben a szentség és a szeretet biblikus jó rendjét és fegyelmét gyakorolják. Ez a határozott bibliai látásuk és gyakorlatuk eredményezte, hogy olyan pietista bibliai csoportok, amelyeknek tagjai őszintén keresték az élő Istennel való közösséget jussanak személyes döntésre, és hozzanak létre új gyülekezetet. Az ilyen helyeken aztán aránylag rövid idő alatt népes gyülekezetek jöttek létre. Mint láttuk így alakult meg a Nagyszalontai gyülekezet. Hasonló gyors növekedésre jutott a békési baptista gyülekezet. Békésen egy Kecskeméti nevű református lelkész Spurgeon hatása alatt tiszta evangéliumot hirdetett. Igehirdetései nyomán kis pietista jellegű, igetanulmányozó és imádkozó közösségek jöttek létre. Az egyik ilyen közösségnek a vezetője volt Sós István és Takács János. Sónak rokonai Nagyszalontán baptistákká lettek. Azzal a szándékkal ment el meglátogatni nagyszalontai rokonait, hogy lebeszélje őket a „téves” és „szektás” útról. A hívők gyülekezetének a megismerése azonban teljesen megváltoztatta a véleményét. Hazatérve egy cikke jelent meg a reformátusok újságjában ezzel a címmel: „Egy nap a baptistáknál.” Ebben az írásában elragadtatással ír a hívők élő, szeretetben gazdag közösségéről. Természetesen hamarosan szembekerült nemcsak az egyháznak, hanem a városnak a vezetésével is. A pietisták hívő csoportjaiban épp olyan forrongás támadt, mint korábban Nagyszalontán. Számosan felismerték a bemerítésnek és az önálló biblikus rendben élő gyülekezetnek a fontosságát. Ennek eredménye lett az, hogy két év alatt – 1891 és 1893 között – mintegy nyolcvan merítkeztek be és alapították meg a baptista gyülekezetet. A gyülekezet gyors

növekedése nemcsak a hívőket hozta lázba, hanem erős támadást is gerjesztett az egyház és a hatóság részéről. Sós István írja visszaemlékezésében, hogy 1891 egyik vasárnapján szenzációs látvány hozta izgalomba Békés város lakosait. A lovas csendőrök a ló kantárjához kötve toloncoltak ki, a város főutcáján vezetve egy megbilincselte embert. Sárközi Sándor úttörő evangélista volt a bilincsbe vert személy. A városi hadnagy lóháton kísérve Békéscsabára vitette. Sárközinek a ló mellett kellett mennie. Négy napig volt elzárva, enni sem adtak neki. De szabadulása után hamarosan újra jött, és örömmel tett bizonyosságot a Krisztusért való boldog szenvedéséről. A látványos meghurcoltatása pedig valószínű csak még jobban felhívta az emberek figyelmét az Evangéliumra, és az új evangéliumi közösségre. A békési gyülekezetből pedig új missziómunkások, parasztproféták támadtak, akik több vármegyére kiterjedően vitték az Evangéliumot, és alakították az új gyülekezeteket. Közülük kiemelkedett Sós István, Takács János, Polgár János és Oláh János úttörő munkássága.

Hasonló módon jött létre és lett hamarosan missziós központtá a hajdúböszörményi gyülekezet. Itt is bibliás, élő hitű, és Isten után sóvárgó pietista jellegű hívők megtérése által jutott gyors növekedésre a gyülekezet. Egy Pesten megtért, de szülővárosába hazajáró ember: Borbély Lajos kezdte hirdetni az Evangéliumot, és baptista jellegű istentiszteleteket tartott. Egy bibliás hívő ember: Bársony András adott helyett először a szívében, majd a lakásán Jézusnak és az Istent kereső embereknek. Hamarosan durva támadásokat kellett elszenvedniük. A rendőrség által is bátorított tömeg követ dobálta, és összeverte az istentisztelet résztvevőit. Ez a helyzet azonban nem elriasztotta, hanem még nagyobb vonzást gyakorolt az Istent kereső, kegyes emberek számára. Előfordult, hogy a más városból érkező szolgálattevőket több napra bebörtönözték, és kitoloncolták a városból. A megtérők kis csoportja azonban nem hátrált meg: 1887 szeptemberében Kornya Mihály bejelentette az első öt tagot. Még ebben az évben missziós céllal és lelkesedéssel Hajdúböszörménybe költözött egy Varga József nevű fiatalember. Nagy lelkesedéssel szolgált a törekvő és a már megtért tagok között. Öt évig lakott Hajdúböszörményben és Bársony Andrással együtt Isten eszközei voltak a gyülekezet gyors növekedésében.

Az istenfélő, pietista jellegű hívők magatartására, nehéz vajdó harcokra rendkívül jellemző Szűcs Imrének, a későbbi debreceni lelkipásztornak, és neves úttörő missziómunkásnak a megtérése. Mint szinte hitben élő fiatalembert felháborította az új hívők elszakadása, és amint valamikor Saulus dühödt és ellenséges indulattal próbálta megakadályozni további terjeszkedésüket. Fiatal barátaival összefogva kövekkel és egyéb támadó szerszámokkal felfegyverkezve indultak a hívők szétverésére. Úgy tervezték, hogy beülnek az istentiszteletre és vezetőjüknek, Szűcs Imrének az intésére támadásba lendülnek, noha valamennyien kegyes, istenfélő fiatalok voltak. De amit ott hallott meggyőzte őt arról, hogy akiknek üldözésére indultak, azok komoly, istenfélő emberek. A jeladás elmaradt, támadás nem történt, és maga Szűcs Imre is nemsokára Kornya Mihály által bejelentkezett.

Az új gyülekezetek plántálásának gyakori módszere volt az is, hogy a lélekmentés buzdó, és szent tüzeiben égő testvérek oda költöztek, ahol evangéliumi missziót kívántak kezdeni. Kiemelkedő példa erre Lajos János lakatos mesternek a missziója. Nagyszalontán az ő házában indult az új baptista gyülekezet munkálkodása. Bámulatos odaszánására és önzetlenségére mutat, hogy újra és újra kész volt mindent felszámolva – kifejezetten a misszió érdekében – népes családjával együtt tovább költözni, és az új helyen evangéliumi missziót kezdeni. Vitte magával a lakatos műhelyét, hiszen családjáról anyagilag is gondoskodnia kellett. Élete során tízszer költözött tovább, mindig a misszió érdekében. Először Borosjenőbe költözött, és néhány hónap múlva már bejelenteni hívja Meyer Henriket. Ez 1877-ben történt. 1883-ban már Dömsödön találjuk, ahol egy nagy épületet vásárolt. Ebben kapott helyet a lakása, a lakatos műhelye, és az imaház is. Itt is egymást követték a bejelentések, amelyeket hol Meyer Henrik, hol Kornya Mihály végzett. Dömsödön 1883 októberében egy felbérelt csapat tört rá a gyülekezetre, az utcai kaput betörték, a lakás ajtaját a sarkából kiemelték, és a

jelenlévők felé rontottak. Szétzúzták a helység berendezéseit, és a félholtra vert emberekkel együtt Lajos Jánost is kidobták az udvarra. Keze és lába is eltört, hosszú hetekig feküdt betegen, és élete végéig viselte e verés nyomait. A hatóság az üldözöttek védelme helyett az uszítók mellé állt, és a hívők csecsemőit csendőri erőszakkal kényszerítették templomi keresztelésre. Lajos János 1886 táján Meyer Henriket javaslatára, Budapestre költözött, és a fegyvergyárban helyezkedett el. Tevékeny részt vett az erzsébetfalvai és a rákoscsabai gyülekezet születésében. Ismereteink szerint hasonló céllal költözött később Bakkszegre, Tánkra, Lugosóra és Kőrösbökényre.

Hasonló missziós módszert alkalmaztak Kornya Mihály irányításával a Szilágyságban. A századforduló idején épülő vasútvonal építésénél számos hívő vállalt munkát. Ezek szállást béreltek az egyes falvakban, ahogy mindig tovább épült a vasút. Kiss László egyháztörténész írja le, hogy amíg az egyes falvakban laktak a hívő testvérek, evangéliumi missziót kezdtek, és hogy az új hívők ne maradjanak árván egy arra alkalmas családot költöztettek a falvakba az induló misszió támogatására. Ma ezekben a szilágysági falvakban vannak a legnépesebb magyar ajkú gyülekezetek.

Tanulságos megfigyelnünk, hogy Isten milyen sokféle módon nyitott kaput egy – egy új misszió megkezdésére. Például az ócsai gyülekezet tulajdonképpen egy pesti vendéglőben kezdődött. Ócsai asszonyok, miután eladták piaci portékájukat, beültek falatozni egy vendéglőbe. Itt előállt egy egyszerű parasztfiú és lelkesen hirdette az Evangéliumot, megtérésre hívta az embereket. Udvarnoki Andrásnak hívták. Az ócsai asszonyokat annyira megragadta az evangélium üzenete, hogy Udvarnoki Andrást meghívták Ócsára, és összejöveteleket hirdettek a házaiknál. Négy asszony volt az első megtérő Ócsán, csak később követték őket a férfiak is.

A karcagi gyülekezet egy vonaton született. Kornya Mihály vonaton utazva lelkesen tett bizonyosságot a Krisztusban való hitéről. Csendben hallgatta egy ott ülő karcagi ember, akit annyira megragadott az evangélium, hogy meghívta Kornyát Karcagra, és ebben a városban is elindult hódító útjára az Isten Igéje.

Ma is történnek hasonló események. 2001 áprilisában egy temetésre hívtak Csépára. Élt ebben a faluban egy baptista hívő testvér, Csapó László, akivel én együtt nevedtem és éltem a valamikor a békési gyülekezetben. Csépára nősült, magam is részt vettem a mennyegzőjén 1946-ban. Az ő temetésére hívtak. Magammal vittem négy fiatal a temetésre, ezek a fiatalok ifjúsági és evangéliumi üzenetet közvetítő énekeket énekeltek a temetőben, majd egyenként elmondták a megtérésük történetét. Természetesen a halottra való emlékezés mellett az evangélium üzenete hangzott az igehirdetésben. A temetés végén hozzám jöttek néhányan azzal, hogy ők többet szeretnének hallani Jézusról, az evangéliumról. Azóta a kecskeméti gyülekezet munkásai rendszeresen kijárnak a kultúrházban tartott istentiszteletekre.

A modern időkre jellemző módon indult el 2003-ban a baptista misszió Izsákon. Erdélyből költözött Izsákra egy református család. A családfő mozgássérült lévén főfoglalkozásként olvasta a Bibliát, az Ige olyan mély hatást gyakorolt rá és a feleségére, hogy mindketten megtérésre jutottak, sőt azt is felismerték, hogy nekik be kell merítkezniük, mert a Bibliában sehol nem találtak példát a gyermekkeresztségre. A Svédországban élő leányának bizonyosságot tettek a megtérésükről, és arról a vágyáról, hogy ők szeretnének bemerítkezni. A leánya és a férje Svédországban rátalált az Izsákhöz közel levő Kecskeméti baptista gyülekezet honlapjára. Telefonon hívott engem, és arra kért, hogy látogassuk meg az ő szüleiket. Örömmel megtettük és a következő évben bemerítéssel pecsételték meg a hitüket, a házuknál pedig azóta rendszeres istentiszteleteket folynak.

Jellegzetességek és tanúságok a misszióink kezdetéről.

- A baptista misszió indulásánál nem tanult papok, vagy teológusok voltak az úttörők, hanem egyszerű iparos, és paraszt emberek, úgy mint Jézus tanítványai is egyszerű halász emberek voltak. Jézus szavai igazolódtak ebben, aki így szólt: „Elrejtetted ezeket a bölcsék és értelmesek elől és felfedted a gyermekeknek. Igen, Atyám, mert így láttad jónak” (Mt 11:25-26) Tanúságos, hogy például az anabaptista úttörő missziómunkások tudós teológusok voltak. A 19. század tudós papjai azonban annyira elkötelezték magukat a racionalista, liberális irányzat felé, hogy Istennek egyszerű embereket kellett kiválasztania, hogy e világ bölcsseit megszegyenítse.
- Isten egyszerű emberei nagyon gazdag Biblia ismeretre tettek szert. Nagyon sokat olvasták és tanulmányozták a Szentírást, majd tanfolyamokon vettek részt és az elérhető kommentárokat is felhasználták. Bátran vállalták a vitát és „verték” a tudós papokat is. Kornya Mihályról jegyezték föl, hogy aszottolni (gyomot irtani) ment a földjére. Előbb azonban elővette a Bibliáját, és úgy elmélyült az olvasásában, hogy ráesteledett. Másnap ismétlődött ez a dolog. Felesége rákérdezett még mindig van mit aszottolni? – Van még bőven, volt Kornya válasza. Isten egyszerű emberei nemcsak szerették és olvasták a Szentírást, hanem teljes hittel építettek is rá, akkor amikor a racionalista gondolkodású papok nagy része úgy prédikált, hogy nem hitt Jézus Krisztus feltámadásában.
- Jézus Krisztus személyének és váltságának a kiemelése minden igehirdetésük központi témája volt. Ha Jézusról beszéltek tüzzel telik meg a hangjuk, és himnusszá emelkednek a szavaik. Minden hallgatónak meg kellett éreznie, hogy ezek az emberek nem vallásos tanításokat tartanak, vagy hitbeli igazságokról elmélkednek, hanem a Szentlélek ereje árad a szavaikból, amikor a tiszta Evangéliumot hirdetik.
- Nem ismernek liturgikus kötöttségeket. Valószínű azért is, mert még nem alakultak ki ilyenek. Kérdéseket tesznek fel, máskor kérdésekre válaszolnak. Imakérések jönnek elő, amelyek nyomán azonnal Isten elé terjesztik a kéréseket, spontán bizonyoságtételekkel állnak elő, amelyek tüzet gerjesztenek, és indulásra készítetik az új érdeklődőket.
- Amint láttuk bátran vállalják az üldöztetéseket, ha kell a mártíromságot is Krisztusért és az Evangéliumért.
- Istentiszteleteikre jellemző a sok éneklés. Új, lendületes és evangéliumi üzenetet hordozó énekeket tanultak. Már Rottmayer János kiadásában új énekes füzetek jelentek meg 1872-ben Új Sion-Hárfa, majd 1876-ban Énekek keresztyén vasárnapi iskolák számára címmel adott ki énekes füzeteket. Az énekeket általában német nyelvből fordították. A legtermékenyebb fordító Lisztes Mihály berettyóújfalusi énekmester volt, aki katonaként tanult meg németül. Kornya Mihály leányai is részt vettek az énekek fordításában. Eleinte kézírással terjedtek ezek az új énekek. Minden hívőnek meg volt a maga énekes füzete, amelybe mindig beírták az új énekeket. Az összejövétel elején, majd a végén hosszan és lelkesen tanulták és énekelték ezeket az énekeket. Néhány közkedvelt akkori ének kezdő mondata a következő: „Halleluja legszebb hajnal . . .”, „A szeretet hatalmát áldom . . .”, „Hogy Jézus juha vagyok . . .”, „Lelkünk hol találja nyugalma honát . . .”, „Áldjad az Urat, a dicsőség magas Királyát . . .”, „Isten szeretett, váltságot szerzett”

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy misszióink indulásakor Isten emberei ugyanolyan emberek voltak, mint mi. A Szentlélek töltötte be őket, és tette bátorra, bölcsé és szeretetben gazdaggá az életüket. Isten adott nekik ötleteket, és bátorságot, hogy hűséggel álljanak helyt és legyenek eszközei száz és száz gyülekezet megalakulásának, sok ezer ember megtérésének.